

1912. ÉVI PÉNZMÉRLEK
PAPÍRKÉRESKEDESE
KÖNYV- ÉS
ZENE-M
GÁRDOS JÓZSEF

229 kaus.

1923-24.

Pöytäkirja kirkkokokous:

Dr. Alfrikus V. Posa professor emeritus

alustettiin:

Debreven, 1924 jän. 23.

reporatoin.
A. 1924. I/25
Korvity

A. Posa
c. i. protokollin.

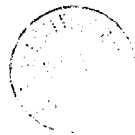
Tulit näid sigen primitiv, tarkoitettui ovettoköyist
kysege doqrat, mely ngy a kello joudot deue forlatteen
a leinon. Ulepis, kluinetet, luy veloninibgy magy kluin
kete, (mest ilen zeuge doqratot a "picao" nem an
vitanak) z narvas kibate minaxude beuel, a mai p
kidermajoz kinnomal peltinibgy vektivel is elfogadom
Debreven 1924 jan. 23.
M. Klyetels gen

A bírászkodás szükségessége
a közigazgatásban.

Értekezés a közigazgatási jog-
ból

Írta:
Török Béla.
joggyógyorló.

A 2413

Forrásmunkák:

Dr Kemény Károly: A magyar közigazgatási
és pénzügyi jog kézikönyve II. kiadás.
Budapest. 1911.

Dr Balogh Arthur: Politika. Bpest. 1910.

Dr Kunca György: A nemzeti állam ton-
könyve. Kolozsvár. 1902.

Ferdinandy Gejza: A magyar alkotmány-
jog tankönyve. Budapest. 1911.

Magyar Forrásegyet: Grill féle kiadás. Bpt. 1905.

Ha az ősi társadalmakat
 vesszük szemügyre, azt tapasztal-
 juk, hogy már azoknál is egy bizonyos
 „valami”- volt, mely őket egymás-
 hoz fűzte, de nem csak a társadalmá-
 kat, mint conglomerátumokat, hanem
 már az egyes társadalmi körön belül
 az egyeseket, egyéneket egymással.

Lehetett ez vérségi, faji, vagy
 éppen csere kereskedelmi kapocs, de
 feltétlenül kellett legyen egy olyan

kapocs is, mely őket egy együttes működésre, mely már nem az egyes, hanem a köz javára szolgál. Ugyen volt a családfeje, a vezér, a fejedelem stb. hatalma. Mikor már a társadalmi kötelességek és az együttérzés annyira kifejlődtek, hogy már az emberi élet minden mozzanatát figyelemmel kellett kísérni - az erősebbek hatalma, tekintélye a gyengébbek felett - az állam már közbelépett az ő irányító, figyelmeztető, segítő hatalmával, hogy megteremtse a harmoniát az egyes társadalmi körökön belül s ezzel

mintegy a maga hatalmát is egyuttal megalapozni szándékolta.

Az államnak ezen hatalma s a közérdekeket, célzó intézkedése nem maradt sokáig a sötét tétlenségben, hanem annan kitörve már a legelső szempillantásra belátta azt, hogy az egyén, az egy ember, már a legkisebb társadalmi körön belül is tehetetlen, gyenge, gondoskodnia kellett tehát, hogy ezen individuumoknál, valamelyes uton-módon segítségnyújtson. Az igaz, hogy már ezen állami segítségzés nem csak a

gyengékre, erőtlenekekre stb. vonatkozott, hanem minden egyes tagjára² tekintet nélkül arra, hogy erős, hatalmas, gazdag - e - vagy szegény - nyel áll szemben az ő hatalma.

Itt már az állami igazgatás esirájával - szóval a minden-
kijavára való segélyezéssel - találkoztunk, amely nem tesz különbséget semminemű osztály, vagy rend között.

Hiszen ha az emberiség történelmét tekintjük, folytonosan csak az tünik szemünkbe, hogy koronként, időnként mennyi hábo-

2. oldal
2. oldal
re 2

rú, mennyi emberi élet puostult el,
 hogy ezek révén a mindenkori és
 időbeli állam a saját polgárai-
 nak jólétét, boldogságát s ezek
 révén a maga teljes és erős hatal-
 mát fenntarhassa. Már ezen okok-
 nál fogva kellett az államnak
 gondoskodnia egy olyan szervezetről,
 mely által az egyént a tár-
 sadalmat s végül önönmagát
 igazgathassa s ez nem volt más
 mint az állami köz igazgatás.

Az állami köz igazga-
 tás, vagy másként szólva az állami
 akarat megvalósulására ~~valóság~~

~~szóval~~ való törekvés annak va-
lóban megtörténte, végrehajtásá-
iggy az egyessel, mint a többség-
gel szemben képxi egyik fontos
kérdést a már előbb mondott szet-
ketnek.

Egy rendezett államban,
mint Balogh István mondja: „hoggy
az embert születése percétől ha-
láláig kíséri, a köziránygatás mű-
ködése”... Tehát az állam minden
egyed tagjáról a születése percétől
haláláig, de mondhatjuk egészen
bátrom, hoggy még azontul is gon-
doskodik.

E szempontokból vizsgálva az
 államnak ezen beavatkozásait azt
 tapasztaljuk, hogy az állam ilyen-
 formán igen sokat engedhet meg
 magának; belenyúlhat az egyén-
 nek szabadságába, ottani korlá-
 tokat állíthat fel stb. Pedig az
 egyéni szabadság egy olyan alap-
 jog, melyet minden államnak fel-
 tétlenül el kell ismerni.

Eppen ezért szükséges, hogy
 az állam az egyén viszonyát
 rendezze. Rendezi is, az egyéni
 jogok elismerésével; mely nem azt
 jelenti, hogy az állam minden egyest

mint ilyent ismeret, hanem midőn
 ezt teszi, a köz elismerésével jutattja
 kifejezésre. Előtte mindig a köz, az
 összeség formája lebeg.

Hogy az állam ereken ke-
 leget tehesen, előlép, a hatóságai-
 val, mint szerveivel, kik az állam
 akaratát, parancsát, tilalmát, se-
 gélyét közzévetik, végrehajtják.
 Mivel egy államban a helyi és tár-
 sadalmi stb. viszonyok igen kü-
 lönbözők, az állam midőn aka-
 ratát megvalósítja a törvényhozás
 által s midőn ezen akaratát végre-
 hajtja a közigazgatás által

nem lehet tekintettel a minden egyes ember életviszonyára, hanem csak a köz érdekét, a közjólétét tarthatja szem előtt a már említett sok minden különféleség miatt.

Azról, hogy a közigazgatásban a bizalmaskodás szükségességéről beszélnünk, tisztában kell lennünk mindenek előtt magával az állami közigazgatás lényegével, annak működésével. Általában a közigazgatás, a közszükségletek ellátása, a közfeladatok megoldása. Ezen közcélok egy államban igen különfélék;

éppen ezen igen sok különféleségnél fogva tagozódik a közigazgatás különféle ágakra. A közigazgatás működését tekintve, azt a mindenkoron egy bizonyos területen együtt lakó emberek felett fejtik ki. Ezen működést állami szervek végzik s így állnak elő a közigazgatási hatóságok.

Az állam az egyes konkrét esetekre vonatkozó akaratát, melyeket törvényekben, rendeletekben fejez ki, hatóságainal és közgeivel érvényesíti. Ezen állami akaratnak, minden ellentmond-

olás nélkül, akár tetozik, akár nem tetozik az egyesnek, érveinyesülnie kell, mert ha nem, ott áll az állam a maga kényszerítő hatalmával.

Tehát a kikényszeríthetőség képezi egyik főjellemzőjét a közigazgatásnak.

A közigazgatás midőn eljár, amidőn akaratát érveinyesíti, nem kérdez senkit, hanem a célbavett intézkedésnek meg kell valósulni anélkül azonban, hogy annak helyessége, vagy helytelensége, jobban mondván jogszerűsége fölül bárkit is megkérdésne.

A közigazgatás halasztást nem
 tűr, mert igen sokszor azonnal in-
 tőzkednie kell. Minssen ideje arra,
 hogy vitákat rendezzen, hanem
 egyelőre állott konkrét esetre azonnal
 körbe lép és intézkedik. A gyors-
 ság tehát második jellemzője a
 közigazgatásnak, mert ha lassú,
 késedelmes volna, akkor sok eset-
 ben az állami feladatok megol-
 dását teheti hockára, vagy ép-
 pen az egyes polgároknak oly
 érdekeit sértethetné meg, melyek
 csak a közigazgatás gyors in-
 tőzkedése által lehetnének síke-

resen megoldhatók.

Az állam a közfeladatok nem csak megvalósítani igyekszik, hanem a selekciósében a jognak és az uralkodóknak érvényességét és fensőbbiségét is jutattja kifejezésre. Mindezeket egy alkotmányos államban, csak úgy lehet el, amint ezt Balogh Arthur mondja: » hogy a közigazgatás hatalmát, alkotmányos államban a törvény szabályozza. Ez által a közigazgatási jog, a jogrendszer lényeges részévé lesz. Amennyiben a közigazgatás tevékenység-

ge törvényekbe foglalt normák által határozottatik meg, ezek állandó és objectiv érvényesülésre jutnak. Annak, hogy a közigazgatás törvényességére megvalósítható legyen, feltétele mindenek előtt, hogy a közigazgatás el legyen választva a törvényhozástól" - mert ha a közigazgatás maga maga szerves elválasztása nélkül nem válna, akkor "nem várható a közigazgatási közeget felelő független ítélkezés, a jogszétörök állított közigazgatási tények elfogulatlan

és pártatlan megbírálása a jog-
szerűség szempontjából". -

De még tovább menve, azt is
látjuk s a mindennapi élet is ta-
pasztalataink is igazolják, hogy
azon hatóságok, melyek a köziga-
gatás különböző feladataiban
eljárnak, mondja Hméty: „a siker-
re törekvő munkájukban gyakorlati-
at lépik a jog szabályait, melyek
jök korlátot képez és nem ök
maguk, sem pedig felsőségeik,
melyek vezetése, irányítása, uta-
sítása szerint eljárnak, nem ké-
pesek a jogaikban sértett ma-

gánosoknak panaszát részrehajlatlansággal elintézni, a sértett jogot megvédelmezni. E mezeilyt a parlamentaris pártkormányzat esetében is minden késoz a törvény visszahajtásánál a jogok rovására is szolgálni".

Szükeége tehát az államnak, oly módon gondoskodni, hogy a közigazgatási határozottal a jogaikben magót sértve erexő egyén, vagy valamelyes közigazgatási hatóság seielmes intézkedése egy felsőbb hatóság ^{által} elbírálható lehessen, Egyén elbírálható lehessen."

mely a szenvedett jog sérelmet, vagy sértőnek vallott intézkedést meg-reparálhassa, kijavíthassa. -

Hogy a közigazgatás jog-szerűségéről egy alkotmányos államban beszélhessünk feltétlen szükséges a bíróségeknek be-vezetése. Független bírói szerveknek kell illelni a jogtalannak állított közigazgatási tény fe-lett. A bíróségek sok hura-rona után lép csak be az álla-mok közigazgatásába, mert igen sok felfogás, nézet képezte annak akadályát.

Volt olyan nézet is, mely azt tartotta helyesnek, hogy nem szükséges a független bíróság, hanem itéljen maga a közigazgatás a saját tényei jogszerezése felett!

Ez egy alkotmányos államban ministerialis rendszer mellett teljesen viszály állapot, mert ez a közigazgatásnak a pártbizonytalanok szerinti kezelését teszi lehetővé, no meg azt is, hogy a közigazgatás a saját maga tényeinek bírója. Pedig senki sem lehet saját ügyeinek bírója! Azt is felhozták egyesek hogy az állami

fensőbbiséggel, szuverenitással ellenkezik, hogy az egyes perelkes se a közigazgatást, vagyis magát az államot. Sokféle nézet van még, mely mind ellene szól a közigazgatási biráskodásnak, de ezen vélemények egyáltalában nem fogadhatók el s nem állják meg helyüket, mert éppen ellenkezőleg áll a dolog.

A biráskodás a közigazgatásban nem csak, hogy nem sérti, de egyenesen emeli is az állami szuverenitást, mint Bologh Arthur is mondja, hogy: „Az állami

akaratot az egyes állami közegek
hajlják meg, tehát lehetséges,
hogy az állami akaráttal a tör-
vénnyel ellenkezésbe jöjjenek. Ha
ex a kérdés utólag bírói döntés
 tárgyává tétetik, ez az állami
szuverenitást nem sérti, mert ép-
pen arról van szó is éppen az
céloztatik, hogy az állami szu-
veren akarat s nem egy más ide-
gen akarat érvényesüljön."

" A bíró, az állam akara-
ta is ex a törvény szerint dönt."

" Ha tehát nem ismerjük
el, hogy a közigazgatás tényei

hírci döntés alá kerülhetne,
akkor éppen az állam legfőbb
tekintélye szenved esorhát, leg
főbb hatalma köttetik meg,
mely a közirgargolás felett is áll!

Ezen szempontokat
vizsgálva, azt állapíthatjuk
meg, hogy a közirgargolásban
a hírcikkadásra két szempont-
ból feltétlen szükség van.
Szükség van először az állam
szempontjából s szükség van
másodszor az egyén szempont-
jából. Az állam szempontja-
ból képerzi a közirgargolási

bíráskodás a tulajdonképpeni
 harmoniát a törvényhozás és
 végrehajtás között, s továbbá
 mintegy betetőzi az állami
 fő cselekvéseket, a midőn a vég-
 rehájtó hatalom az egész állami
 életre vonatkozólag cselekszik, az
 nem jöhet ellenkezésbe a törvény-
 nyel, éppen úgy nem jöhetnek
 az állam egyes közegei sem, mi-
 dőn az állami akaratot az
 egyes konkrét esetekben megald-
 ják.

Az egyén szempontjából
 szükséges a közigazgatási bírás

hadás azért, mert az állam nem
 tűrheti semmi szín alatt azt,
 hogy egyes közegei a törvényt
 semmibe se vegyék - ignorál-
 ják - s ezzel éppen ellenkező-
 leg járjanak el, s így ez ép-
 pen tűrhetetlen az egyelőre, hogy
 ez által nem az állam akaratá,
 parancsa, hanem helyett egy
 más, az állami akaráttal egy
 ellenkező akarat valósuljon
 meg s az egyes ennek legyér-
 keiytelen meghajolni.

Minderekből lát-
 juk tehát, hogy egy jogállam-

híven a közigazgatási bírósá-
kodás egy elmaradhatatlan
intézmény, mely nélkül talán
el sem lehet képzelni egy józá-
llamot. Hogy az egyes államok
miként hozták kapcsolatba
a közigazgatásukkal a bi-
ráskodást, arra mindig az
illető állam törvényhozása
és alkotmánya szabta meg az
alapot. Mindenesetre egy
ideális és a jogoknak megfe-
lelő szervezéstől, csak, akkor
beszélhetünk, ha a közigaz-
gatási bírósádkodás valában

birói jellege van és az elválasztás
től az actio közigazgatástól.

Tehát egy független bírósági felállítás, mely éppen olyan közhatóság, mint az államnak
sőbbi hatósága, mely contradictorius, perszerü eljárással
függetlenül ítélkezik a jogser-
tőnek állított közigazgatási
hatóságok és közegek tényei
által okozott jogserelmek felett

Ami törvényhozásunk
is több, mint egynegyedszázados
kísérlet és próbálkozás után
szükségét látta egy ilyen füg-

getlen közigazgatási hivatalának
vezetője, melyet 1896. évi
1896. évi XXVI. törvényekkel az
ország törvényei közzé bekebe-
lezett. —

DEBRECENI EGYETEM KÖNYVTÁR
18724 / 95 gyarapodási naplószám